

SORAINEN

**KUIDAS DIAGNOOSIDA
HUVIDE KONFLIKTI
MEDITSIINIS**

Norman Aas

Pirkko-Liis Harkmaa

18.11.2020

Tervishoiuvaldkonna korrupsiooni eripärad

- Tervishoiu administreerimisega seotud korrupsioon (nt korrupsioonijuhtumid, mis on seotud haiglate ehitusega)
- Korruptiivsed seosed ravimi- või meditsiiniseadmete tootjatega
- Korruptiivsed suhted patsientidega
- Tervishoiusektor pole vaba ka töötajate tavalistest kuritarvitustest (nt tööandja vara - sh ravimite - omastamine või kasutamine isiklikel eesmärkidel)

Korruptsiooniennetuse tasandid

Allikas: shutterstock.com

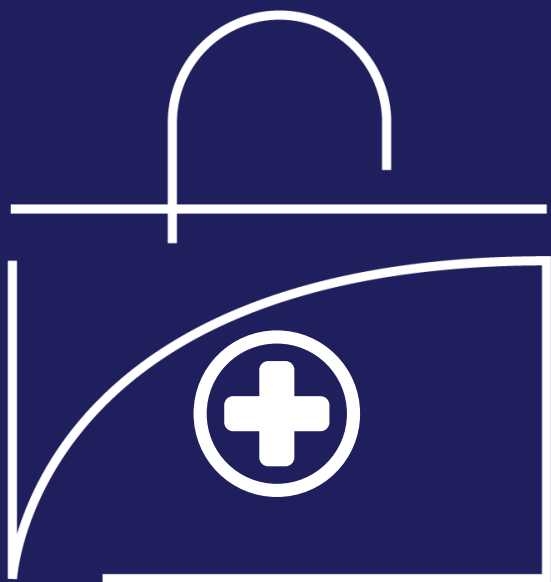
- Isiku tase ehk väärtushinnangutest lähtuv iseregulatsioon
- Professionaalse kogukonna tase ehk eneseregulatsioon (eetikakoodeksid jms)
- Ühiskonna tase, millest lähtuvate mõjutusvahenditega (nt seadused) survestatakse professionaale isiklikke huvisid kõrvale jätma

Ametnik < Ametiisik

- Korruptsioonivastane seadus kehtib ametiisikute suhtes
- Ametiisikul on pädevus teha teise isiku suhtes siduvate otsuseid ning toiminguid või nendes osaleda avaliku ülesande täitmisel
- Ametiisik ei pea tingimata olema ametnik. Ametiisik võib töötada ka töölepingu alusel või olla vabakutseline

Avalikud ülesanded tervishoiusektoris

Avaliku ülesandega võib tervishoiusektoris olla tegemist, kui:

- tegevusi rahastab osaliselt või täielikult Haigekassa
- arsti otsused on aluseks seadusega tagatud hüvitise või muu õiguse saamiseks või kohustust vabanemiseks
- osaletakse haldusmenetluses (sh riigihankemenetluses)
- otsustatakse või kontrollitakse avalike vahendite kasutamist (lepingute sõlmimine, arvete kooskõlastamine/kinnitamine jms)

Millal arst on ametiisik?

Allikas: pinterest.com

Arst on ametiisikuks, kui ta ...

- väljastab akte, mis mõjutavad isiku (sh riigi) õigusi või kohustusi (töövõimetuslehed, Kaitseressursside Ameti arstlik komisjon, Sotsiaalkindlustusameti ekspertarst, retsepti väljastamine, korrakaitseline tegevus)
- osaleb erinevates haldusmenetlustes (riigihanked jms)
- määrab ravi, mida hüvitab Haigekassa

Arst ei ole ametiisik raviprotseduuri läbiviimisel. Probleem aga selles, et arsti tegevus on terviklik (diagnoosimine, ravi määramine, ravimine, töövõimetuslehe väljastamine jne) ja seda on kunstlik jagada „juriidilisteks tükkideks“

Toimingupiirangud huvide konfliktis puhul

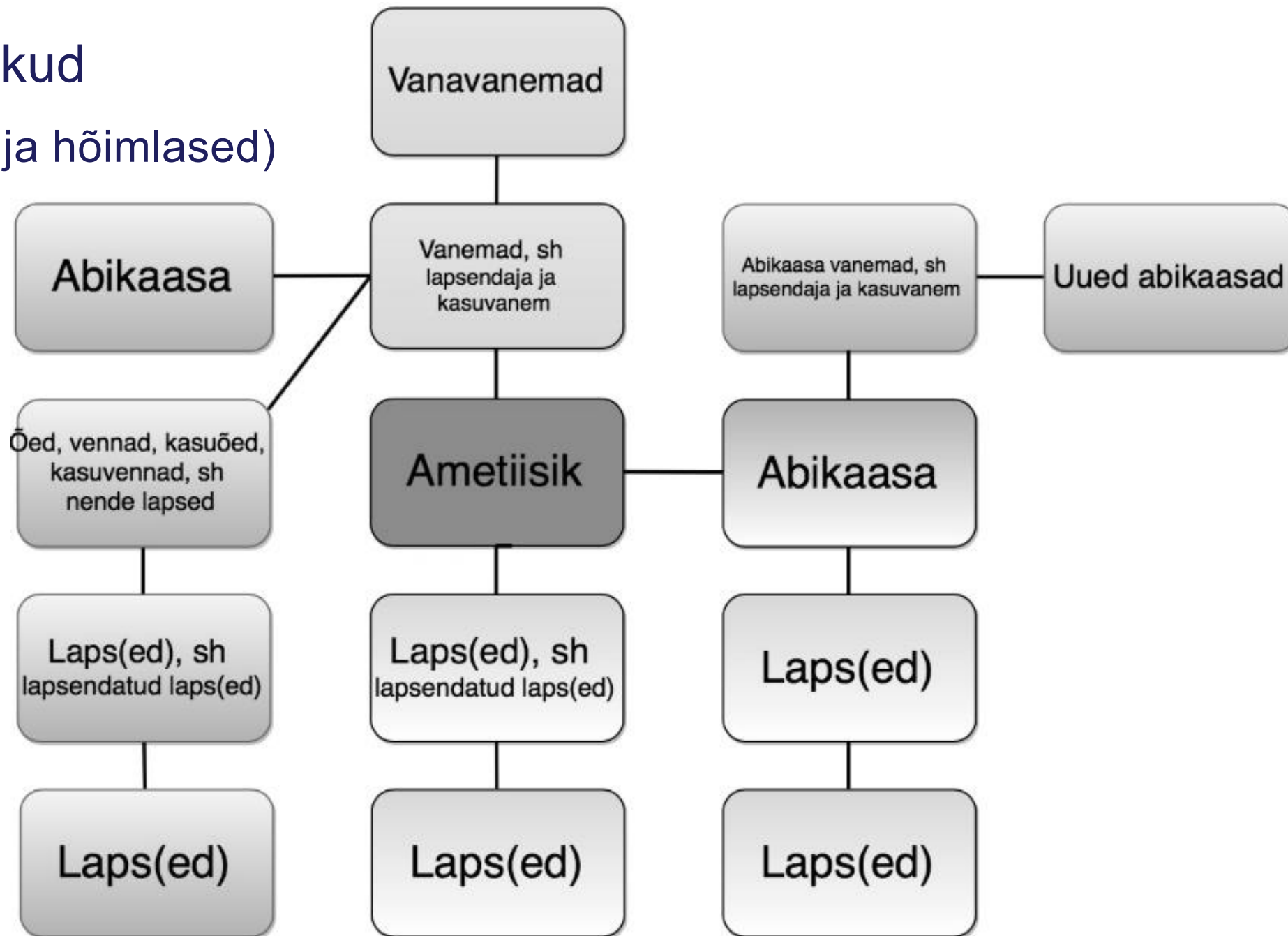
Allikas: shutterstock.com

Ametiisikul on keelatud toimingu või otsuse tegemine, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) otsus või toiming tehakse ametiisiku enda või temaga seotud isiku suhtes;
- 2) ametiisik on teadlik tema enda või temaga seotud isiku majanduslikust või muust huvist, mis võib mõjutada toimingut või otsust;
- 3) ametiisik on teadlik korruptsiooniohust.

Seotud isikud

(sugulased ja hõimlased)

Lisaks on seotud isikuteks

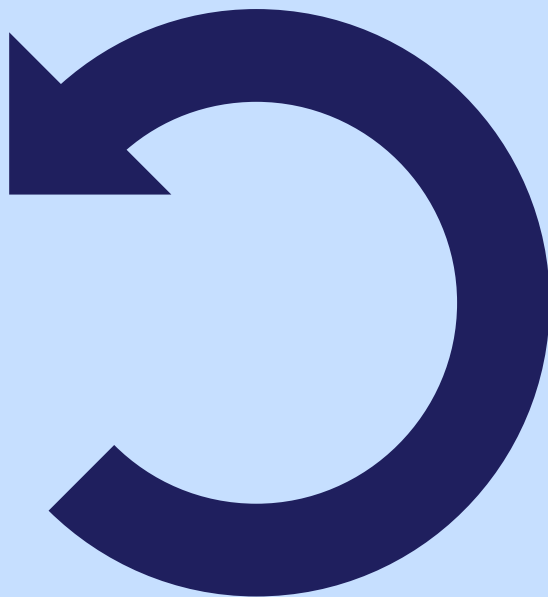
- Isik, kellel on ametiisikuga ühine majapidamine
- Isik, kes väljaspool ametiseisundit ametiisikut oluliselt ja vahetult mõjutab või keda ametiisik oluliselt ja vahetult mõjutab või kes allub ametiisiku korraldustele või tegutseb ametiisiku huvides või arvel (nt isik, kelle juures töötaja töö-, teenistus- või käsunduslepingu alusel töötab või teenuseid osutab)
- Äriühing, millest ametiisikule või temaga seotud isikule otse või läbi teiste juriidiliste isikute kuulub vähemalt 10% osalusest või osaluse omandamise õigusest või kasumi jaotamise õigusest
- Juriidiline isik, mille juhtimis- või kontrollorgani liige on ametiisik või temaga seotud isik

Probleemsed juhtumid

- Lähedaste ravimine
 - Kas abikaasale võib töövõimetuslehe väljastada?
- Ravimitootjate ja meditsiiniseadmete tootjate toetused arstidele
 - Kas ravimitootja, mis toetab arsti aastas 7176 euroga, on seotud isik arsti jaoks?
- Erialaseltsid
 - Kas ravimitootja, mis toetab erialaseltsi aastas 10 000 euroga, on seotud isik erialaseltsi juhatuse liikme (arsti) jaoks?

Taandamine

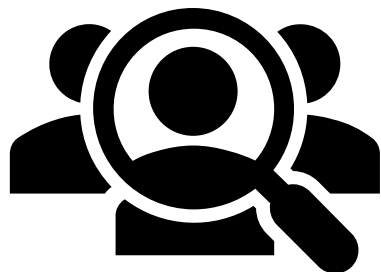

Arst peab huvide konflikti korral end taandama

Taandama ei pea:

- Hädaseisundis, samuti edasilükkamatu toimingu korral, kui on suurema kahju tekkimise oht
- Rutiinsed otsused või toimingud, kus korruptsioonioht puudub
- Asendamine ei ole võimalik, kuna vastava pädevusega teine arst puudub

NB! Arutuse all on seadusemuudatus, mis looks erandi arstide poolt raviteenuse osutamiseks

Huvide konflikti ennetamine

Millest lähtuda?

- Seadusandlik raamistik
- Eetikakoodeksid
- Sisereeglid

Olulised strateegiad

ENNETAMINE

- ✓ Töötajate taustauuringud
- ✓ Korrektsed ja kaasajastatud töölepingud ja ametijuhendid
- ✓ Korrektsed ja kaasajastatud lepingud tervishoiutöötajatega
- ✓ Sisereeglid ja -praktikad
- ✓ Käitumise jälgimine
- ✓ Regulaarsed koolitused ja teadlikkuse tõstmine
- ✓ Arenguveestluste dokumenteerimine
- ✓ Läbipaistvuse ja vastutustundlikkuse põhimõtete juurutamine
- ✓ Ootused ja sallivuse lävi
- ✓ Väärkäitumisest teavitamise kanalid

REAGEERIMINE

- ✓ Reeglid juhtumite uurimiseks
- ✓ Samaväärne tähelepanu nii pisi- kui ka tõsistele rikkumistele
- ✓ Kõikide juhtumite ja kaebuste dokumenteerimine
- ✓ Strateegia, kuidas rikkumistele reageerida
- ✓ Edasise kahju ärahoidmine – mida oma tegevuses muuta

Millistele tegevustele
tähelepanu suunata?

- Kingitused
- Toetused
- Kõrvaltegevused

Kingitused - kas kõik on keelatud?

- KVS lubab tuua ametiisikule heast südamest tulnud väiksemaid kingitusi, mida saab üheselt mõista tavapärase viisakusavaldusena
- Erireeglid ravimi- ja meditsiinitehnika tootjatele ja müüjatele
- Arst ei tohi oma ravitöö eest saada muid materiaalseid hüvesid peale palga või kokkulepitud tasu

Lubatud kingitused

- Kingitus on tagamõtteta
- Kooskõlas tavapärase äritavaga
- Ei ole rahaline kingitus või selle ekvivalent, sh kinkekaart vms
- Ei ole suure väärtusega
- Antakse või võetakse vastu vastuteenet eeldamata
- Patsientidelt kingitusi üldjuhul vastu ei ole soovitatav võtta, va väiksemad viisakuseavaldused
- Ei ole tõlgendatav altkäemaksuna
- Ei ole mõeldud ametiseisundi kasutamise mõjutamiseks või ebaseadusliku teo toimepanemisele ahvatlemiseks ega eesmärgiga saada või säilitada (äri)tehinguid, -teenuseid või (ärilist) eelist
- Ei ole vastuolus kehtivate õigusaktidega

Korporatiivkingitused

- Peaksid olema kooskõlas kehtivate äritavade ja üheselt mõistetavate tavapäraste viisakusavaldustena ning samuti asutuste põhiväärtustega (haiglates ei kingita alkoholi jms)
- Korporatiivkingitused on ka asutuse vahendite eest tehtud kingitused töötajatele
- Soovitavat väärtus on u 20-50 eurot, üle 50-eurosed kingitused erijuhtudel ja kooskõlastatult

Kingitused ravimi- ja meditsiinitehnika tootjatelt ja müüjatelt

Allikas: healthcare-fraud-lawyer.com

- Keelatud on kingitused, mille väärtus ületab 6,4 eurot (RavS § 86)
- Piirmäära ületavad kingitused lubatud üksnes teadusasutuste või erialaorganisatsioonide korraldatavatel erialastel üritustel osalemise toetamise puhul kooskõlas õigusaktidega
- Rahaliste kingituste vastuvõtmine on keelatud
- Kingitused ei tohi olla seotud kindla ravimi või meditsiiniseadme või kindla tootja ravimite või meditsiiniseadmete reklaami, müügi või väljakirjutamisega

Üritused ja külalislahkus

- Sobiv asukoht ja toimumiskoht
- Külalislahkus vs meelelahutus
- Suunatus üritustel ametialaselt osalejatele
- „Mõistlik“ külalislahkus

Kõrvaltegevused

- Konsultatsiooniteenused
- Töötamine ravimi- või meditsiiniseadme tootja juures

Konsultatsiooniteenused

- Tegutsemine konsultandi või nõuandjana
- Uuringutes osalemine
- Nõuandvas kogus (*Advisory Board*) osalemine
- Esinemine üritustel

- ✓ võib maksta mõistlikku turuhinnast lähtuvat tasu
- ✓ tegevus on tulenevalt seadusest lubatud ja on kooskõlas eetikakoodeksiga
- ✓ toote müügi ja väljakirjutamise mõjutamine peab olema välistatud
- ✓ konsultandi kaasamise vajadus ja sellega seotud riskid peavad olema hinnatud
- ✓ lepingud peavad olema sõlmitud kirjalikult

Töötamine ravimi- või meditsiiniseadme tootja juures

- Arsti praktiseerimist oma erialal koos samaaegse töötamisega ravimitootja juures ei peeta soovitatavaks.
- Töötamine üheaegselt praktiseeriva arstina ja ravimitootja juures müügitööga tegeleva töötajana ei ole lubatav.

Toetused

- Annetused ja abirahad
- Üritustega seotud kulutused ja sponsorlus

Annetused ja abirahad

- Tervishoiu, uuringute või vastava koolituse toetamise eesmärk
- Dokumenteerituse nõue
- Ei tohi mõjutada toote müüki ja väljakirjutamist
- Ei tohi olla suunatud üksikutele tervishoiutöötajatele

Üritustega seotud kulutused ja sponsorlus

- teadusasutuse või erialaorganisatsiooni korraldatavatel arstiteaduslikel või farmaatsiaalastel üritustel osalemise toetamine
- teadusasutuse või erialaorganisatsiooni korraldatava arstiteadusliku või farmaatsiaalase ürituse toetamine
- teadusliku ürituse korraldamine

- ✓ lepingud peavad olema kirjalikud
- ✓ välistatud peab olema toote müügi või väljakirjutamise mõjutamine
- ✓ kulude hüvitamine mõistlikus ulatuses
- ✓ meelelahutus teisejärguline
- ✓ suunatus üksnes üritusel ametialaselt osalejatele

KOKKUVÕTE

- Järgi reegleid
- Hinda riske
- Dokumenteeri oma tegevus
- Ole oma tegevuses läbipaistev

- Koolita/teavita
- Hoia „majapidamine“ korras
- Reageeri rikkumistele koheselt

Eesti

Leedu

Läti

Valgevene

Täna!

Norman Aas

norman.aas@sorainen.com

Pirkko-Liis Harkmaa

pirkko.liis.harkmaa@sorainen.com

SORAINEN